

GAYB HAKKINDA

Gayb; kelime olarak gizli olan, görünmeyen, hisler ile bilinemeyecek kadar belirsiz olan şey demektir. **Istılahi olarak ise gayb;** insanın duyu organları ve maddi ve manevi cihazları ile algılayamadığı şeylere denir. İnsanın duyu organları ve maddi ve manevi cihazlar ile algıladığı şeylere **malum;** yani bilinen, algılamadığı şeylere de **gayb;** yani bilinmeyen denir.

Gayb genel olarak; **mutlak ve izafi** olmak üzere iki kısma ayrılır.

Mutlak gayb da kendi arasında iki kısma ayrılır; birisi mümkün, diğeri muhal gaybdır.

Bilinmesi İmkansız Mutlak Gayb:

Yaratılmışların sonsuza dek muttali olamayacağı gaybi hallerdir. Yani; ebedi olarak ihata ile bilinemeyecek ve idraki mümkün olmayan şeylerdir. Bunlar, Allah'ın zat-ı akdesi ve sıfatlarıdır. Hiçbir mahluk, ihatalı bir şekilde, Allah'ın zatını ve sıfatlarını idrak edemez, onun için; Allah'ın zatı ve sıfatları, ihata noktasından ebedi olarak bize gaybi olacaktır.

“Gözler O’na erişemez. Onun ilmi ise bütün gözleri ihata eder.” (Enam, 6/103)

Bu âyet, gözlerin, Allah'ı ihata sûretiyle, künhüne erecek şekilde göremeyeceklerini bildirir. Ama Allah, bize mahdut ve ihasız olarak, Zatını ve cemalini gösterecektir. Allah'ın kendini görmesi ile kulun Allah'ı görmesi müsavi olamaz, bu yüzden Allah'ın kendini ezeli ve ebedi olarak ihata ile görmesi bize gaybidir yani; biz O'na hiçbir zaman kendi gibi muttali olamayız. Bu nokta, mutezile mezhebini yanıltan bir noktadır, onlar bu noktayı nazara alarak, Allah hiçbir zaman görülemez dediler ve bid'ata girdiler. Halbuki kulun, Allah'ı mahdut ve ihasız olarak görmesi; muhal sınıfından değildir. Allah'ın Zatı ve sıfatları dışında, ihata ile idrak edilmeyecek başka bir varlık yoktur. Bu yüzden bir kul, Allah'ın izni ve dilemesi ile bütün mahlukatı idrak ve ihata edebilir. Bu mümkünat ve caizler sınıfındandır. Mahlukatta mümkün ve caiz olmasından, mümkün olan, mümkünün künhünü ihata ile idrak edebilir.

Bilinmesi Mümkün Mutlak Gayb:

Allah'tan başka, yaratılmış hiçbir mahlukun, kendi başına bilemeyeceği, hissedemeyeceği şeylere denir. Allah her şeyin iç yüzünü ve künhünü bilir, hiçbir

şey ondan gizli kalıp saklanamaz. Bu da ancak sonsuz bir ilim ile mümkündür. Öyle ise Allah'tan bağımsız olarak, ben her şeyin iç yüzünü ve kühünü bilirim demek, bir çeşit uluhiyet iddia etmek demektir.

Mutlak gayba örnek olarak; Allah'ın kendi zatına mahsus bıraktığı ve başka kimseye bildirmedığı şeyler demek daha doğru olur. Zira **"Allah, gaybı başkasına bildiremez."** demek, sonsuz iradesini kısıtlamak ve icbar anlamına gelir ki, bu caiz değildir. Öyle ise Allah mutlak gaybi olan şeylerden bazılarını bazı kullarına bildirip haberdar edebilir. Bunun akıl ve din ile çelişir bir tarafı yoktur. Mesela; kişinin ne zaman öleceğini kendi bilemez; ama Allah ona ilham ile bildirebilir. Şayet bildiremez dersen, Allah'ı inhisar ve icbar altına alırsın ki, bu caiz olmaz. Bildirebilir; ama bildirmez dersen delilin nedir? Zira gaybı bildirebileceğini ifade eden ayet ve hadisler vardır. **Mesela;**

"Elif, Lam, Mim. Rum (orduları) yenilgiye uğradı. "Dünyanın en alçak yerinde". Ama onlar, yenilgilerinden sonra yeneceklerdir. Üç ile dokuz yıl içinde. Bundan önce de, sonra da emir Allah'ındır. Ve o gün müminler sevineceklerdir." (Rum, 30/1-4)

"O sizi yeryüzünün halifeleri kıldı ve size verdikleriyle sizi denemek için kiminizi kiminize göre derecelerle yükseltti. Şüphesiz senin Rabbin, sonuçlandırması pek çabuk olandır ve şüphesiz O, bağışlayandır, esirgeyendir." (Enam, 6/165)

"Andolsun Allah, elçisinin gördüğü rüyanın hak olduğunu doğruladı. Eğer Allah dilerse, mutlaka siz Mescid-i Haram'a güven içinde, saçlarınızı tıraş etmiş, (kiminiz de) kısaltmış olarak (ve) korkusuzca gireceksiniz. Fakat Allah, sizin bilmediğinizi bildi, böylece bundan önce size yakın bir fetih (nasib) kıldı." (Fetih, 48/27)

"Kitapta İsrailoğullarına şu hükmü verdik: Muhakkak siz yer(yüzün) de iki defa bozgunculuk çıkaracaksınız ve muhakkak büyük bir kibirleniş-yükselişle kibirlenecek-yükseleceksiniz. Nitekim o ikiden ilk-void geldiği zaman, oldukça zorlu olan kullarımızı üzerinize gönderdik de (sizi) evlerin aralarına kadar girip araştırdılar. Bu yerine getirilmesi gereken bir sözdü. Sonra onlara karşı size tekrar 'güç ve kuvvet verdik', size mallar ve çocuklarla yardım ettik ve topluluk olarak sizi sayıca çok kıldık." (İsra, 17/4-6)

"Hani Peygamber, eşlerinden bazılarında gizli bir söz söylemişti. Derken o (eşlerinden biri), bunu haber verip Allah da ona bunu açığa vurunca, o da (Peygamber) bir kısmını açıklamış bir kısmını (söylemekten) vazgeçmişti. Sonunda haberi verince (eşi) demişti ki: 'Bunu sana kim haber verdi?' O da: 'Bana bilen, (her şeyden) haberdar olan (Allah) haber verdi.' demişti." (Tahrim, 66/3)

"İbn Abbas'dan (r.a.), o da Ensar'dan bir sahabiden: "Onlar bir gece Peygamber (s.a.s.) ile beraber otururlarken bir yıldız kaydı ve ortalığı aydınlattı. Onlara sordu: **'Siz Cahiliye'de böyle yıldız atılmasına (kaymasına) ne derdiniz?'**

'Allah ve Resulu daha iyi bilir. Ancak biz Cahiliye döneminde böyle bir olayda şöyle derdik: 'Galiba büyük bir adam doğdu. Ya da büyük bir adam öldü'. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

'O ne bir adamın doğumuna ve ne de bir adamın ölümüne kaymaz. Lakin Rabbimiz Teala bir şey takdir ettiği zaman, Arş'ın taşıyıcıları olan melekler tesbih eder. Sonra bunları takiben gelen sema ehli tesbih eder. Nihayet tesbihler dünya seması ehline kadar ulaşır. Sonra Arş'ın taşıyıcılarını takip edenler Arş'ın taşıyıcılarına sorarlar: 'Rabbiniz ne dedi?' Onlar da Rablerinin ne dediğini onlara bildirirler. Göklerin ehilleri birbirlerine sora sora nihayet bilgi bu dünya seması ehline ulaşır. Cinler gizlice kulak verir ve bu haberi dostlarına iletirler. (Ancak bu esnada yıldızla) taşlanırlar. Aldıkları gibi hiç saptırmadan onlardan gelen haber doğru olur. Ne var ki onlar o haberi aktarırlarken kendilerinden de yalan bir şeyler ilave edip öyle aktarırlar.'(1)

Bütün bu ayet ve hadisler, Allah'ın bildirmesi mümkündür; ama bildirmez görüşünü çürütüyor.

Gaybı kullardan men eden ayet ve hadisler, kulların kendi başlarına gaybı bilemeyecekleri anlamındadır, yoksa Allah'ın bildirmesi ile bazı kulların gaybe muttali olması mümkün ve caizdir. Bunu Ehl-i sünnet uleması da kabul etmiştir. Mesela şu ayetlerde;

De ki: "Ne kadar kaldıklarını Allah daha iyi bilir. Göklerin ve yerin gaybı O'nundur. O, ne güzel görmekte ve ne güzel işitmektedir. O'nun dışında onların bir velisi yoktur. Kendi hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz."(Kehf, 18/26)

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. Allah'tan başkası onlardan habersizdir."(Enam, 6/59)

"De ki: Ben size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem."(Enam, 6/50)

"Hani Peygamber, eşlerinden bazılarına gizli bir söz söylemişti. Derken o (eşlerinden biri), bunu haber verip Allah da ona bunu açığa vurunca, o da (Peygamber) bir kısmını açıklamış bir kısmını (söylemekten) vazgeçmişti. Sonunda haberi verince (eşi) demişti ki: 'Bunu sana kim haber verdi?' O da: 'Bana bilen, (her şeyden) haberdar olan (Allah) haber verdi.' demişti." (Tahrim, 66/3)

"Allah gaybı bilendir ve hiç kimseyi gaybına (sırlarına) muttali kılmaz; ancak kendi rızası ile bir resulünü haberdar edebilir ve Allah onun önünden ve arkasından gözcüler salar."(Cin, 72/26-27)

"Allah size gaybı bildirecek değildir. Fakat Allah elçilerinden dilediğini seçer-ayırır eder."(Al-i İmran, 3/179)

Birinci ayetlerde **"Göklerin ve yerin gaybı O'nundur. Kendi hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz"** derken; ikinci ayetlerde **"Bunu sana kim haber verdi?"** O da: **"Bana bilen, (her şeyden) haberdar olan (Allah) haber verdi"** demişti." şimdi *-haşa-* Allah, peygamberi kendi hükmüne ortak mı etmiş oluyor? Ya da gaybın anahtarının bir ucunu ona mı teslim etmiş oluyor? İşte ayetin etraflı ve geniş bir yorumuna bakmadan, sadece bu kısmını alıp hüküm verdiğimiz zaman, Kur'an'ın geneli ile çelişir duruma düşeriz. Halbuki ilk ayet gaybın anahtarı Allah'ın elinde olduğunu, hiç kimse Allah'tan bağımsız olarak gayba muttali olamayacağını ilan ederken, ikinci ayette, Allah bazı seçkin kullarına gaybi haber verebilir manası hükmediyor. Allah'ın bazı seçkin kullarına gaybden haber vermesi, gayb yasağını delmez.

İlerideki konularda, gaybın Allah'a mahsus olması ne demek, izah yapılacağından burada kısa kesiyoruz.

Klasik olarak mümkün mutlak gaybe örnekler; insanın hayatında başına gelecek olaylar, anne rahmindeki cinsiyeti, ölüm vakti, rızkının genişliği ve darlığı, hangi ana babadan olacağı vs gibi şeylerdir. Bunlar, insanın muttali olması mümkün; ama bilmesi Allah'ın iznine bağlı olan gaybi değerlerdir. Allah dilerse bu gaybi değerleri, bazı seçkin kullarına bildirebilir, bunun mantık ve din ile çelişen bir tarafı yoktur.

İzafi ve Nispi Gayb: Zaman, mekan, kabiliyet, araç ve gereçlere göre değişen gaybi şeylere denir.

Zamana Göre Gayb:

Zaman üç boyuttan oluşur. Geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman. Şimdiki zaman boyutunda olan birisi için, geçmiş ve gelecek gaybdır. Ama geçmiş ile ilgili bazı

vesika, belgeler ve tarihi kalıntılar, geçmişini kısmen gaybilikten çıkarabilir. Gelecek boyutundan haberdar olmanın tek yolu; **Allah'ın bildirmesidir**. Bu da, ya vahiy ile olur ya da ilham ile olur. Her iki yol da aklen ve dinen caizdir. Bunun örnekleri; Kur'an ve sünnette çoktur. Vahiy yolu; peygamberimizin vefatı ile son bulunduğu, bu yol artık kapalıdır. İlham ise; herkese açık ve geçerli bir yoldur; ama ona liyakat ve ehliyet kesbetmek, herkese müyesser değildir.

Kur'an, Allah'ın ezeli ve ebedi isim ve sıfatlarından süzülüp gelen ilahi bir kelimeden olduğundan, zamanın üç boyutunu da ihata etmiştir. Bu yüzden Kur'an ve hadislerde geleceğe ait çok emare ve işaretler, mucize eseri olarak dercedilmiştir. Bazı alimler; ilim vasıtası ile o işaret ve emareleri tahric ile eserlerinde ilan ediyorlar. Bu tahricler; Kur'an'ın malı olduğundan, gaybi haberler o alimin değil, Kur'an'ın bir marifetidir, alimin diğer insanlara olan hususiyeti ise; ilmi ile tahricce liyakat kesbetmesidir. Risale-i Nurlardaki gaybi ihbarlara bu nazarla bakmak lazımdır. Allah zamandan münezzehe olduğundan, O'nun kelamı olan Kur'an da, zaman kayıtlarından münezzehe ve azadedir. Allah, bazen bir kulunun nazarını zamanın kayıtlarından kurtarıp, külliyyet ile geçmiş ve geleceğe baktırabilir. Nitekim peygamberimizin geçmiş ve gelecekte verdiği haberler, bu tezimizi ispat eder. Adeta o mübarek nurani nazarı ile zamanın üç boyutunu canlı levhalar gibi seyretmiş ve ona göre haber etmiş. İnsanlık da bir takım teknik vasıtalar ile geçmişini rasat edebiliyor. Mesela milyonlarca yıllık fosilleri incelemek sureti ile o zamanlar hakkında birtakım bulgulara ulaşıyor. Bu vasıtalar sayesinde o geçmiş, kısmen gaybilikten kurtuluyor. Kur'an da manevi vasıtalar ile insanlığın nazarını, ta ilk yaratılışa, oradan da ebedi yurdu olan cennet ve cehenneme kadar götürüp seyretiliyor.

Mekana Göre Gayb:

Mekan da zaman gibi, çok kayıtları ve manileri olan cismani bir varlıktır. Bu yüzden bir mekanda olan birisi için, geri kalan mekanlar ona gaybi oluyor. İstanbul'da olan birisi için, Erzurum tamamen gaybidir. Orada ne olup bitiyor, onlardan haberi olmuyor. Biz şimdi dünyada olduğumuz için, kabir, mahşer, cennet, cehennem, semâvât gibi mekanlar, bize gaybi alemler oluyor. Ama yine, birtakım vasıtalar ile bu gaybilik kısmen delinebiliyor. Mesela; kameralar vasıtası ile İstanbul'daki bir adam, Erzurum'u görebiliyor. Yine manevi kameraları açık olan veli bir zat, kabir ve berzahı seyredebiliyor. Mekanın kayıtlarını birtakım nurani ve riyazi terbiyeler ile kıran nurani zatlar için, mekana ait gaybilikler bir derece sınırlanıp, delinebiliyor.

Aynı evin içinde, bir oda ile diğer odada olan şeyler gaybi oluyor. Mahlukat olma itibari ile; cennet ile bir evin odaları arasında gaybilik derecesi aynıdır. Fark sadece, mekan itibari ile uzaklıktadır. Biri varlık boyutunun ukba köşesinde, diğeri ise dünya içindedir. Büyük bir evin odaları gibi. Cinlerin kaldığı mekan; bize göre gaybdır, onlara göre şahadet alemidir, cinlere göre de; semanın arş tabakası gayb hükmündedir. Arşın meleklerine göre de; arş tabakası şahadet alemidir vesaire. Yani her alem diğerine nispeten ve izafeten gayb alemi oluyor.

Kabiliyete Göre Gayb:

Her bir yaratılmışın; insan, cin, melaike, hayvanat gibi kabiliyetine ve mahiyetine göre gaybilikler olabilir. Bir göz doktoru, göz hususunda ilim sahibi olduğu için, sıradan bir adamın bilmediği ve görmediği şeyleri bilir ve görür. Sıradan adam için göz bir iki şeydir, doktor için binlerce şeydir. Doktorun göz hakkında bildiği çok şeyler, sıradan adam için gaybi hükmündedir.

Aynı şekilde cinlerin vücutları ateşten yaratıldığı için, insanlara nispeten birtakım avantajları vardır. Zaman ve mekanda hızlılık ve kulak hırsızlığı gibi kabiliyetleri doğrultusunda, insanlara gaybi olan, onlara sıradan oluyor. Bir ifrit tarafından, Belkıs'ın tahtının tarfetül ayn hızında getirilmesi gibi. Birtakım kayıp eşyaların hızlıca bulunması, bunlara örnek olarak verilebilir.

Yine meleklerin vücut bakımından nurani olması, bir çok hususta onlara avantaj sağlıyor. İnsanlar vücut bakımından sakil ve cismani olduğu için, melekler gibi ulvi alemleri gezemiyorlar, orda olup biten hakkında ancak Kur'an ve hadisin bildirdiğini bilebiliyorlar. Hatta Azrail (as) vazifesi itibari ile çokların ölüm zamanını biliyor; ama bize malum değil. Yine Levh-i Mahfuzdan sorumlu melekler, kader levhalarını okurken, bizde ancak nazarı nurani, kalbi keskin zatlar, o levhaları okuyabiliyor.

Hayvanat içinde öyle canlılar var ki; çıplak duyular ile görünmüyor, ancak mikroskop gibi araçlarla görülebiliyor. Bu canlılar da bizim duyularımıza göre gayb hükmündedir.

Araç ve Gereçlere Göre Gaybilik:

İnsan çıplak duyular ile bir çok şeyi göremezken, araç ve gereçler yardımı ile görebilir. Mesela; mikroskop ile gözle görünmeyen mikro organizmaların müşahede edilmesi, teleskopla semadaki yıldızların görünmesi, hava ölçüm araçları ile yağışın hissedilmesi, röntgen ışını ile bebeklerin cinsiyet tespiti ve hastalığın teşhisi, bazı kan tahlilleri ile kandaki hastalığın tespiti, bunların hepsi birer örnek olarak verilebilir.

Allah nasıl bazı araçlar ile bize gaybi olan şeylerin tespitini mümkün kıldı ise; manevi alemlerin de tespiti için, bir takım ilimleri bize ihsan etmiştir. Mesela; ledünni ilmi, ebced ve cifir ilmi, tasavvuf ilmi, şeriat ilimleri bunlara örnek olarak verilebilir. Bunların hepsi gaybi ve ulvi alemler ile maddi ve süfli alemler arasında irtibat sağlayan araç ilimleridir. Bu ilimler vasıtası ile ehil olanlar o gaybi ve ulvi alemlere ulaşabilirler ve o alemlerle irtibat sağlayabilirler. Bunun, Kur'an ve sünnet ile çelişen bir tarafı yoktur.

Yine İslami ilimlerde rasih olan alimler için, ilim gözlüğü sayesinde, Kur'an ve hadislerdeki pek çok ince ve latif manalar ve gaybi ihbarlar onlara görünür. Bizim gibi avam olanlara, gaybi olan çok şeyler, o ehil olanlara zahir olur. Nasıl cahil bir adama bir damla su içinde milyonlar canlı yaşıyor desen görmediği için inkar eder. Ama bir bilim adamı o bir damla suya, bilim gözü ile baktığı için o canlıları ilmen seyrederek ve kabul eder. İşte bunun gibi ezeli ve ebedi isim ve sıfatlardan süzülüp

gelen Kur'an'ın bir cümle ve kelimesinin icaz kıvrımlarında milyonlar sırlar ve hakikatler var desen, zahir hocalar ve cahil adamlar yadırgar ve kabullenmekte zorlanır. Tabii çıkarılan o sır ve hakikatler; Kur'an'ın esasatına ve genel çerçevesine uygun olmak şartı ile kabul görür. Yoksa her önüne gelen usul ve metoda uymaksızın, hevasına göre yorum yaparsa karmaşa çıkar, kaos olur. Nasıl İmam Azam, içtihat ilmi gözlüğü ile Kur'an ve hadislerden üstü kapalı hükümleri çekip çıkardı, insanlığın nazarlarına sundu. Aynen bunun gibi; her bir İslam alimi, kendi dallarının ilmi dürbünü ile Kur'an ve sünnet içinden çok ince ve latif manaları ve gaybi ihbarları tahric edip çıkarıyorlar.

İzafi Gaybin Bilinme Ölçüleri:

Allah, izafi gaybin bilinmesini belli ölçülere ve kayıtlara bağlamıştır. Kim bu ölçülere ve kayıtlara riayet edip uyarsa, gayb perdesi, konumuna göre açılıp genişliyor. Bunu, Allah, sünnetullahı ile bir standarda bağlamıştır, kim bu standarda uyarsa, izafi gayb perdelerini aralayıp tekemmül edebilir. Bu hem maddi alem için, hem de manevi alem için geçerlidir.

Zaman Açısından: İnsanlık bir takım maddi terakkiler ile zamanın kalın ve kayıtlı perdesini aralayıp yırtmıştır. Eskiden üç ayda gidilen bir yere, vasıtaların gelişmesi ile bir saatte gidilmesi, geçmişin maddi kalıntılarını inceleyen ilim dallarının terakkisi ile geçmiş hakkındaki malumatın daha sağlam ve geniş hale gelmesi, bunlara örnek teşkil eder.

Aynen maddi ilimlerde olduğu gibi, birtakım manevi ilim sahalarında terakki ile de, Kur'an ve hadislerde var olan latif manalara ve gaybi ihbarlara ulaşmak, manevi bir adetullah hükmündedir. Bunun İslam tarihinde misalleri sayılamayacak kadar çoktur. Birtakım müfrit fikirli zahir hocaların, bu realiteyi inkar etmeleri bu hakikate zarar vermez. Bu müfrit hocaların bazı ayetlerin zahiri manalarını göstererek hücum etmelerine ilerideki konularda cevap verilecek.

Daha önce de değinildiği gibi; Kur'an'ın sure ve ayetleri, zamanın bütününü kuşattığı için, zamanın bütün boyutlarına dal budak salmıştır. Ve her dönemdeki ümmetlere tebşir ve tehditle bakan ve işaret eden bir yüzü vardır. İşte Kur'an'ın bu yüksek asansörüne binen ve nazarını Kur'an'a râm eden bir asfiya, bir nevi Kur'an'dan gelen kuvvet ile zamanın boyutlarını kuşatabilir ve ona göre Kur'an'dan aldığı dersleri avam insanlara bildirebilir. Burada fazilet ve şeref; **Kur'an'a aittir**, ihata ve kuşatma Kur'an'ın bir vasfıdır. Asfiya ise; bazı vasıtalar ile Kur'an'a kendini râm ediyor hepsi o kadar. Burayı anlamayan bazı kesimler, asfiyanın müstakim ve isabetli keşfiyatlarını, kendinden sanıp inkar ediyorlar. Halbuki şeref Kur'an'a aittir. Risale-i Nur'daki kuvvetli ispat ve harika ifadeler, Kur'an okyanusundan nebean eden bir damla, doğru ve isabetli gaybi ihbarlar ise; Kur'an ışığından bir lem'adır. Yoksa Said Nursi'nin, şahsi deha ve ilminden gelen bir şey değildir.

Mekan Açısından: Mekandan kaynaklanan kayıtların ve gaybi hallerin delinip yırtılması da mümkündür. Bugün iletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesi ile dünya

küçük bir köy hükmünü almıştır. Dünyanın çok uzak yerleri; radyo ve televizyon aracılığı ile gayb olmaktan çıkmıştır. Bu da, insanlar çalışırsa birtakım kayıt ve engellerin kalkabileceğinin bir göstergesidir.

Aynen bunun gibi; insan manevi açıdan terakki ve tekemmül ederse, mekan kayıtlarından bir derece kurtulup, harika hallere mazhar olabilir. Bu maddi alemde çalışmak ile oluyor, manevi alemde ise terbiye ve tezkiye ile oluyor. Birtakım maneviyatta terakki eden zatların mekan kayıtlarından tecerrüt etmesi; akla ve dine zıt bir şey değildir. Allah bu imkanı manevi alanda da insanlara sunmuştur.

Kabiliyet Açısından: İnsan fitrat olarak çok geniş ve her şeyi tartıp ölçecek bir mahiyette yaratılmıştır. Allah, insana maddi bir suret verdiği gibi, manevi alemleri hissedip anlayacak manevi bir suret de vermiştir. Bu yüzden insanın bir yüzü maddi alemlere bakar, diğer yüzü manevi alemlere bakar. İnsan'da melek olma kabiliyeti de vardır, hayvandan daha aşağı düşme kabiliyeti de vardır. İşte insan iman ve ubudiyet vasıtası ile manevi surette terakki ve tekemmül ederek, nuranileşip, meleklerin üzerine çıkabilir. Dolayısı ile maddi kayıtlarından da bir derece tecerrüt ederek, gaybi alemleri müşahede edebilir. Bazı evliyaların kabir alemini müşahede etmesi, bazı ehli kalb zatların gaybi haberlere muttali olması, manevi alemlerin sıradan işleri hükmündedir. Tıpkı bir er için zor olan işlerin, bir subay için sıradan olması gibi, manevi terakki ve tekemmül ile maddi alemlerde zor olan işler, manevi alemlerde kolay ve sıradan hale geliyor. İşte insan kendine verilmiş olan halifelik makamını, hakkı ile ifa edip manen terakki ederse, maddi alemlerin kayıtlarından ve örtülerinden sıyrılıp manevileşebilir.

Araç ve Gereç Açısından: İnsan nasıl birtakım araç ve gereçler vasıtası ile maddi alemlerin kayıtlarını kırıp delebiliyor. Mesela; mikropları çıplak gözle göremezken, mikroskobu yapıp onları görebiliyor. Kanın içindeki hastalıkları gözle bilemediği halde, tahlil araçları ile görebiliyor. Röntgen ışını ile vücudun içine bakabiliyor vesaire.

Aynen bunun gibi, birtakım manevi araç ve gereçlerle de, insan manevi alemlerin sırlarına ve gaybi hadiselerine ulaşması ve bilmesi mümkündür. Bu manevi araçlar ise iman, ibadet, zikir, takva, güzel ahlak, nazar-ı iman ve Kur'an gibi şeylerdir. Salık, seyri ruhanisinde birtakım riyazet ve terbiyeler aracılığı ile kesif nefsinin ıslah ile nuraniyet kazanır. Sonra manevi alemlerin kapılarını aralar ve oraları müşahede eder. Yani Allah; nasıl maddi alemlerin kayıtlarından kurtulmak için, insanlığa kolaylık olsun diye, birtakım araç ve gereçleri hediye etmiş, aynen manevi ve ulvi alemlerle de, irtibat ve iletişim kurmak için, manevi araç ve gereçleri de insanlığa ikram ve ihsan etmiştir. Bu gayet makul ve gerekli bir hakikattir. İnsanı madde ile sınırlandıran ve maddeye hapseden materyalist felsefenin tesirine girmiş zahir mezhebinin, bu husustaki itirazları ve inkarları bir şey ifade etmez.

Gayb İlminin Kur'an,Sünnet ve İcma Açısından Durumu

Kur'an Açısından Gayb İlmi:

Kur'an-ı Kerim'de gaybı bilme ile ilgili ayetler üç sınıftır.

Birinci Sınıf Ayetler: Gaybı bilmenin sadece Allah'a mahsus olduğunu bildiren ayetlerdir.

"Bu ayetlerden bazıları şunlardır: Göklerin ve yerin gaybı (sırrı) yalnız Allah'a aittir."(Hud, 11/123)

"De ki: Göklerde ve yerde, Allah'tan başka kimse gaybı bilmez."(Neml, 27/65)

İkinci Sınıf Ayetler: Gaybin sadece Allah'a mahsus kalmayıp, Allah'ın bildirmesi ile başkalarının da bilebileceğini ima eden ayetler.

Bu ayetlere örnek:

"O görüleni de görülmeyeni de bilir; çok büyüktür, yücedir."(Rad, 13/9)

"Sonra da görüleni ve görülmeyeni bilen Allah'a döndürüleceksiniz."(Cuma, 62/8)

Üçüncü Sınıf Ayetler: Zahir ve açık bir şekilde, Allah'ın bildirmesi ile bazı seçkin kullarının da gaybe muttali olabileceğini ilan eden ayetler.

Bu ayetlerden bazıları şunlardır:

"Allah gaybı bilendir ve hiç kimseyi gaybına (sırlarına) muttali kılmaz; ancak kendi rızası ile bir resulünü haberdar edebilir ve Allah onun önünden ve arkasından gözcüler salar."(Cin, 72/26-27)

"Allah size gaybı bildirecek değildir. Fakat Allah elçilerinden dilediğini seçer-ayırır eder."(Al-i İmran, 3/179)

Yine bu hususta Kur'an'da Kehf suresinde, çok geniş bir şekilde anlatılan, Hazreti Musa (a.s) ile Hazreti Hızır'ın hikayesi meselemize ışık tutuyor.

60. Bir vakit Mûsâ, genç yardımcısına: “Durup dinlenmeyeceğim, demişti, ta ki iki denizin birleştiği yere varacağım. Varamazsam senelerce yürümeye devam edeceğim.”

Kur’ân’da adı bildirilmeyen bu genç yardımcının **Yûşa İbn Nun (Josue)** olduğu tefsirlerde rivayet edilir.

Mûsâ (a.s.)’ın Hızır (a.s.) ile kıssası Tevrat’ta yer almaz. Fakat Buharî’de nakledilen bir hadîse göre Hz. Peygamber (a.s.m) bu kıssadaki Mûsanın İsrailoğullarının meşhur Peygamberi Mûsâ (a.s.) olduğunu bildirmiştir. Bundan ötürü, onun, bazı oryantalistlerin iddia ettikleri gibi başka biri (mesela Gılgamış) olduğunu düşünmeye sebep yoktur.

Bu âyette geçen iki deniz hakkında, tefsirlerde dünyanın üç kıtasına dağılmış birçok yerler tahmin edildiği gibi, işarî tefsir kabilinden bazı tevcihler de teklif edilmiştir. Fakat bu gizemli kıssadan alınacak hisse, bunları bilmeye bağlı değildir.

**61. Onlar iki denizin birleştiği yere vardıklarında balıklarını unutmuş bulundular.
Balık sıyrılıp denizde bir yol tutmuştu bile.**

**62. Buluşma yerini farkına varmaksızın geçip gidince Mûsâ yardımcısına:
“Getir artık kahvaltımızı” dedi,
“Gerçekten bu seyahatimizde epey yorgun düştük.”**

**63. “Gördün mü?” dedi, “O kayanın yanında mola verdiğimizde, ben balığı unutmuşum!
Muhakkak ki onu sana söylememi unutturan da şeytandan başkası değildir.
Doğrusu balık, çok acayip bir şekilde canlanıp sıyrıldı ve denizde yolunu tutup gitti.”**

**64. “İşte gözleyip durduğumuz da bu idi ya!” dedi.
Derhal izlerini takip ederek gerisin geri dönüp kayanın yanına vardılar.**

65. Orada bizim seçkin kullarımızdan öyle bir has kulumuzu buldular ki biz ona lütfedip, nezdimizden rabbanî bir ilim öğretmiştik.

Mûsâ (a.s.)’ın karşılaştığı zatın isminin Hızır (Hadır) olduğu hadis-i şerifte bildirilmiştir. Bu zat bazı âlimlere göre peygamber, bazılarına göre büyük bir velîdir.

Onun, beşere gönderilen, ilahî şeriatlerde bildirilen hükümlere tâbi olmadığı gerçeğinden hareket eden ender bir görüşe göre Hızır, melek veya başka bir ruhanî olmalıdır. Gerçekten, bu kıssa başından sonuna kadar o zatın bir başka boyuttan olduğunun karineleriyle doludur.

66. “Üstadım” dedi Mûsâ, “Sana öğretilen bu ilimden bana da bir şeyler öğretmen için sana tâbi olabilir miyim, beni talebeliğe kabul eder misin?”

67-68. “Doğrusu” dedi, “sen benimle beraberliğe sabredemezsin. Bütün yönleriyle kavrayamadığın meseleler karşısında nasıl kendini tutabilirsin ki?”

69. “İnşaallah” dedi Mûsâ, “beni sabırlı bulacaksın ve senin hiçbir emrine karşı koymayacağım.”

70. “O halde” dedi, “bana tâbi olduğuna göre, hangi konuda olursa olsun, ben onun hakkında sana söz açmadıkça, asla bana soru sormayacaksın tamam mı?”

71. Bunun üzerine kalkıp gittiler. Nihayet bir gemiye rastlayıp ona bindiler ve o zat gemiyi deldi. Mûsâ duramayıp: “Ne yaptın öyle?” dedi “İçindeki yolcuları denizde boğmak için mi yaptın bunu? Vallahi çok müthiş bir iş yaptın!”

72. Hızır: “Sen benimle beraberliğe katlanamazsın dememiş miydin? İşte sen de gördün!” dedi.

73. “Ne olur” dedi Mûsâ, “lütfen unutarak söylediğim bu sözden ötürü beni azarlama, bu işimden dolayı bana bir güçlük çıkarma!”

74. Yine yola koyuldular. Nihayet bir oğlan çocuğuna rastladılar ve Hızır onu öldürdü. Mûsâ atılıp: “Ne yaptın?” dedi, “masum ve günahsız bir canı, kısas hükmü ile bir can karşılığında olmaksızın mı öldürdün? Doğrusu görülmemiş derecede fena bir iş yaptın!”

75. “Sen benimle arkadaşlık etmeye katlanamazsın dememiş miydin?” dedi.

76. Mûsâ: “Eğer” dedi, “sana bir daha soracak olursam, bundan böyle benimle hiç arkadaşlık etme! Artık özür dileyemeyecek hale geldim.”

77. Tekrar yola devam ettiler. Nihayet bir şehre varıp o şehir halkından yiyecek istediler, ama ahali bunları misafir etmemekte diretti. Bu sırada Hızır orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar görür

görmez onu düzeltiverdi. Mûsâ: “İsteseydin” dedi, “elbette buna karşı iyi bir ücret alabilirdin.”

78. Hızır: “İşte” dedi, “seninle ayrılmamızın vakti geldi. Şimdi sana hakkında sabırsızlık gösterdiğin o meselelerin içyüzlerini tek tek bildireyim:

79. Evvela, o gemi, denizde çalışan birtakım fakirlere ait idi. Ben onu kasden bir miktar zedeledim. Zira öte yanda, sağlam olan bütün gemileri gasbeden zalim bir hükümdar vardı.

80. Oğlan çocuğuna gelince: Onun ebeveyni mümin insanlar idi. Bu çocuğun onları ileride azgınlığa ve küfre sürüklemesinden korktuk.

81. Onların Rabbinin, kendilerine, onun yerine daha temiz, daha hayırlı, merhamette ondan daha hisli bir çocuk ihsan etmesini diledik.

82. Gelelim duvara: O duvar şehirdeki iki yetim çocuğa aitti. Duvarın altında onlara ait bir define gömülü idi. Babaları, salih, iyi bir insandı. Rabbin onların reşit olacakları çağa gelip, definelerini o zaman çıkarmalarını irade buyurdu. Bütün bunlar Rabbinden birer lütuf ve rahmet olup, ben hiçbirini kendi görüşümle yapmış değilim. İşte hakkında sabırsızlık gösterdiğin meselelerin içyüzü bunlardan ibarettir.”

İşte bu ayette peygamberliği sabit olmayan bir şahsın, gaybe dair haberler vermesi, olayların iç yüzünü izah etmesi, çok açık bir şekilde; hem Allah, gaybı bazı seçkin kullarına bildirebilir hükmünü, hem de peygamberler dışında veli kullarına da gaybı bildirebilir hükmünü teyit ediyor.

Bazı Genel Tefsir Kaideleri

Kur'an-ı Kerim'de buna benzer, zahiren birbiri ile çelişiyor gibi duran ifadeler çoktur. Onun için tefsir usulünde; bu zahiren birbirine muhalif gibi duran ifadeler tabir, tevil ve tefsir edilerek uyumu araştırılır. Bir sınıf ayeti esas alıp, hemen hükme varmak, İslami ilimler açısından caiz değildir.

Genelde bu gibi ayetlerin manası hiyerarşiye uygun olarak, önce hadislerde, daha sonra ümmetin ortak aklında nasıl izah edilmiş ona bakılır. Yoksa fevri bir şekilde, ne anladım sa odur mantığı, sağlam bir mantık değildir.

Zaten, Kur'an-ı Kerim'in kısır ve nakıs mealine bakıp hüküm vermek, tam bir cehalet

örneğidir. Zira mealde çok manalar bilinmez ve anlaşılmaz. Bu yüzden bir ayeti anlamak ve hükmün ne olduğunu tespit etmek için, konunun uzmanı olan müfessirlere müracaat etmek gerekir.

Yukarıda tasnif edilen ayetlerin Ehli Sünnete uygun olarak bildirdiği hükümlere bakalım.

Birinci Sınıf Ayetlerin Hükümü

Birinci sınıf ayetlerde vurgulanan husus; gaybın Allah'tan bağımsız olarak, kimse tarafından, kendi başına bilenemeyeceği esasıdır. Yani; Allah bildirmez ise, kimse kendi başına gaybe muttali olamaz. Buradan Allah, kimseye gaybi bildirmez manası çıkarılamaz, çıkarılırsa diğer ayetlerle çelişkiye düşülmüş olur. Zira; Allah bazı seçkin kullarına gaybi bildireceğini, açıkça ayetleri ile ilan ediyor. Öyle ise; birinci sınıf ayetleri, umuma teşmil etmek, tefsir usulüne aykırıdır.

Yine birinci sınıf ayetlerde vurgulanan ikinci bir mana şudur: Sabıkan da beyan edildiği gibi, gaybin çeşitleri çoktur. Bazı gaybler vardır ki; hiçbir zaman bilinmesi mahlukat için mümkün değildir. Bu gaybler; genelde, Allah'ın Zatı ve sıfatlarının mahiyeti ve ihata ile idrakinin imkansız oluşu ile ilgili kısımlarıdır. Yani; hakikaten hiçbir yaratılmış, hiçbir zaman, Allah'ın Zatını ve Sıfatlarını kuşatarak idrak edemez. İşte ayette kesinlikle muttali olunamayacak gaybler bu sınıftandır. Yoksa mahlukatın, Allah'ın bildirmesi ile muttali olabileceği gayb ve sırlar sınıfı, bu ayetin kapsamında değildir. İşte zahir hocaları çelişkiye düşüren nokta burasıdır.

İkinci Sınıf Ayetlerin Hükümü

İkinci sınıf ayetlerin üslubundan, Allah'ın bazı kullarını, kainatın bazı sırlarına ve gaybi hallerine muttali yaptığını anlıyoruz. Bu da gayb ilminin, Allah'ın bazı seçkin kullarına açık olduğunu izah ve ispat eder. Gerçi bu sınıftaki ayetlerde sarahat yok; ama ima ve remiz de usule uygun olursa, bir mana çıkarma şekli ve aracıdır. İslam'da çok hükümler bu şekilde tespit ve tayin edilmiştir. Peygamberimizin bütün hadisleri buna delildir. Zira çok ayetlerin remzi ve işari manalarını peygamberimiz tahric buyurmuşlardır. Bu manayı teyit eden bir hadis şudur:

“Her âyetin birer zâhir ve bâtın ve her zâhir ve bâtının birer had ve muttalaı ve her had ve muttalaın çok şücun ve gusunu vardır.”(2)

Bu hadisten de anlaşılacağı üzere, bu ayetler işari ve remzi olarak ifade eder ki, mümkün olan bazı gaybi hallerin bazı seçkin zatlara ayan olması caizdir.

Üçüncü Sınıf Ayetlerin Hükümü

Üçüncü sınıf ayetler, sarih ve zahir olarak, Allah'ın bazı seçkin kullarının, yine Allah'ın bildirmesi ile gaybe muttali olabileceğini ilan ediyor. Bu ayetler çok açık olduğu için, tekellüflü tevil ve tabirlere mahal bırakmıyor. Allah dostlarının bazı sırlı ve gaybi hallere, yine Allah'ın ilamı ile vakıf ve muttali olması, Kur'an açısından sakıncalı ve yasak edilmiş değildir.

Bu vakıf ve muttali olma yolları çok muhteliftir. Peygamberler vahiy ile evliyalar ihtar ve ilham ile yine Kur'an'ın ifadesi ile

"Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan kendine evler edin. Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı yollarına gir.' Onların karınlarından çeşitli renklerde bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için ibret vardır."(*Nahl, 16/68, 69*)

Hayvanat ilham ve sevk-i İlahi ile bazı sırlı ve gaybi hallere muttali olabilir

Ayette geçen vahiyden kasıt, canlılara verilen ilham ve sevk-i İlahidir. Diğer canlılarda da bu durum böyledir, burada arı bir örnek olarak verilmiştir. Vahiy, ihtar ve ilham meselelerini ayrı bir konu olarak inceleyeceğimiz için, burada kısaca değindik.

Allah, sadece nebilere değil, diğer mahlukundan seçkin kullarına da ilham ile gaybi haberler verebiliyor. Bunun ayette misalleri vardır. Mesela;

"Kitap ilminden bir miktarına sahip olan kimse ise: '(Asif b. Berhiya Dedi) Ben onu (tahtı), gözünü açıp kapamadan sana getiririm." dedi. Süleyman onu yanında hazır görünce: 'Bu, Rabbinin fazlındandır.' dedi."(*Neml, 27/40*)

"De ki: Allah ve kitap ilmi yanında olan kimse, benimle sizin aranızda şahit olarak yeter."(*Rad,13/43*)

Bu ayetin tefsiri sadedin de şu hadis rivayet ediliyor; Ebu Said el-Hudrî şöyle diyor:

Allah Resulü'nden, "*Yanında kitap ilminden (bir miktar) olan kimseden maksat kimdir?*" diye sordum. Buyurdu ki: "**O, kardeşim Süleyman b. Davut'un vasisi Asif b. Berhiya'dır.**"

Dedim ki: "*Yanında kitap ilmi -nin tamamı- olan kimseden maksat kimdir?*" Buyurdu ki: **"O, kardeşim (ve vasım) Ali b. Ebi Talib'dir."**(3)

"Biz sana her şeyi beyan eden Kur'ân'ı indirdik."(*Nahl, 16/89*)

Buradan da anlaşılın, Kur'an'a nazarını teksif edip, muttali olan birisi, gaybi ve sırlı haberlere vakıf olabilir. Burada gaybi talim eden, Kur'an'ın kendisidir. Risale-i Nur'da geçen ekseri gaybi ihbarlar bu türdendir. Yani; Kur'an'dan tahrir sureti ile çıkarılan haberlerdir.

Özet olarak; Kur'an açısından baktığımız zaman, Allah dostlarının eserlerinde, birtakım gaybi ihbarlar da bulunması makul ve caizdir. Bunun İslami ve Ehl-i Sünnet açısından bir mahzuru ve sakıncası yoktur.

Hadis Açısından Gayb İlmi

Hadisler içinde; yukarıdaki ayetleri tefsir ve tabir eden ve gaybi ilimlerin Allah'ın bildirmesi ile başkaların da muttali olabileceğini, caiz ve makul gören hadisler vardır. Yani hadisler açısından da Allah dostlarının Gaybi ilimlere muttali olması mümkün ve caizdir.

Bu hususta varid olmuş birkaç hadis verelim.

Emirü'l-Müminin Hz. Ali (r.a), kendisine; "*Ey Müminlerin emiri! Sizin gayb âlemiyle ilgili bilginiz var mı?*" diye soran birisine şöyle buyurmaktadır:

Gayb ilmi, sadece kıyamet ilmi ve şu ayette zikredilen ilimlerdir: "Kıyametin ne zaman kopacağına ait ilim Allah'a mahsustur, yağmuru indiren O'dur, ana rahminde olanı (mahiyetini) bilen O'dur. Hiç kimse yarın ne yapacağını ve nerede öleceğini bilmemektedir.

İmam (ra) daha sonra sözlerini şöyle açıklıyor:

Yüce Allah, annelerin rahimlerinde olanları bilmektedir; kız mı, erkek mi, çirkin mi, güzel mi, cömert mi, cimri mi, saadet ehli mi, şaki mi, cennet ehli mi, cehennem ehli mi? Bunlar gayb ilimlerdir ki, Allah'tan gayrisi bilemez. Bir kısım gayb âlemine ait ilimler de vardır ki, Allah Teala peygamberleri ve özel kullarını onlardan haberdar etmiştir.

Hz. Ali (a.s) sözünün devamında şöyle buyuruyor:

Bundan başka birtakım ilimler de vardır ki, Allah Teala onu Peygamberine öğretmiş ve O da bana öğretmiştir.(4)

Demek ki, işlerin ayrıntılı bilgisi Allah'a aittir. Gaybe ait icmalî bilgilere ise, bazı insanlar Allah'ın bildirmesi ile erişebilir. Ancak bu bilgilerin de kaynağı yine yüce Allah'tır.

Gayb Hakkında İslam Alimlerinin Genel Görüşleri

Bu hususa merhum Elmalılı Hamdi Yazır'ın, Kehf suresinin tefsiri sadedinde, **İlm-i Ledünn** hakkındaki bir tespitini aktararak başlayalım;

LEDÜNN: "yanında" gibi bir zarftır. Türkçede katımızdan veya tarafımızdan demek gibidir. Ve görülüyor ki ilmin değil, öğretmenin kaydıdır. Bununla beraber öğretmenin, O'nun katından olması, ilmin de O'nun katından olmasını gerektirmez değildir. Şüphe yok ki bütün peygamberlerin ilmi Allah tarafından vahiy ve öğretmek itibarı ile Ledünnî (Allah katından)dir. Fakat burada dikkate değer bir husus şudur ki "ve kendisine tarafımızdan ilim öğrettik." kaydı ile Hızır'a öğretilmiş olan ilim, Musa'nın ilminden bambaşka bir ilim, yani Allah tarafından öğretilen ilimlerden özel bir ilim olduğu anlatılmıştır ki, âyetteki kıssalar karinesi (ipucu) ile tefsir bilginleri, bunu "Gayıplar ilmi ve gizli ilimlerin sırları" diye tefsir etmişlerdir. Diğer bir ifade ile demişlerdir ki: "Musa'nın ilmi, şer'î hükümleri bilmek ve dış görünüşe göre fetva vermektir. Hızır'ın ilmi ise işlerin iç yüzünü bilmektir." Sahih-i Buharî'de rivayet edilmiştir ki, Hızır şöyle demiş: "Ey Musa! Ben Allah'ın ilminden bana öğrettiği bir ilim üzereyim ki, sen onu bilmezsin. Sen de Allah'ın ilminden sana öğrettiği bir ilim üzeresinki ben onu bilmem." Bu şekilde ilm-i ledünnî (Allah bilgisi) deyimini, bu özel ilimde en özel bir mânâ ile terim olmuştur ki, buna hakikat ilmi ve batın (gözle görülmeyen şeyler) ilmi de denilmiş ve tasavvufçular, bu kıssaya bir delil olarak tutunmuştur. Özetle ledünnî ilim, kafa çalıştırmakla elde edilmeyip Allah tarafından, sırf Allah vergisi olan bir mukaddes kuvvetin tecellisidir. Etkiden etki yapana, duygudan varlığa doğru giden bir ilim değil, etki yapandan etkiye (ize), varlıktan duyguya gelen birinci derecede bir ilimdir. Nefsin olagelene geçişi değil, olagelenin nefiste meydana çıkmasıdır. Doğrudan doğruya bir keşiftir. Fakat ledünnî deyimini, bunun özellikle Allah'ın sırlarına ait olanından daha fazla deyim olmuştur. Türkçede bir işin ledünniyatı demek iç yüzündeki gizli incelikleri ve sırları mânâsında herkesçe bilinir. Bu kıssada ilim için araştırma yapmak ve yolculuğa çıkmaya bir teşvik delili ve bununla beraber ledünnî ilmin çaba harcamak ve istemekle kazanılmasının mümkün olmadığını anlatmak vardır.

Yine merhum Elmalılı Hamdi Yazır'ın aynı konunun devamında, Hazreti Ömer'in (r.a) bir olayını nakletmesi, gaybın peygamberler dışında salih kullar tarafından da bilinebileceğini açıkça vurgulamaktadır, o olayı ise şöyle aktarıyor;

“Ancak burada dikkate değer bir nokta vardır ki o da Hızır'ın öldürdüğü

çocuk meselesidir. Eğer bu çocuk büluğ çağına ermiş idiyse derhal küfür ve azgınlığına hüküm vermek şeriata uygun olur. Fakat âlimlerin çoğunun dedikleri gibi, henüz büluğ çağına ermemiş bir çocuk idiyse, onun kâfirliği ve azgınlığı nihayet gelecekte meydana çıkacak bir gerçektir. Hızır, Allah'ın kendisine bağısladığı ilim ile onun o zamanki ve gelecekteki bütün gizli bilgilerini bilmiş dahi olsa, bir çocuk şöyle dursun bir ergini bile ileride yapacağı suçtan dolayı öldürmek şüphe yok ki İslâm hukukuna aykırıdır. Çünkü Hz. Ömer (r.a) Muğire'nin kölesini görünce: **'Bu beni öldürecek'** demiş, kendisinin katili olacağını bilmişti. **'O halde niye bırakıyorsun, ey müminlerin emiri!'** dediklerinde **'Ne yapayım henüz bir şey yapmamıştır. Ve yalnız kalbindeki şeyden dolayı da şeriata göre sorumlu olunmaz.'** dedi. Ve dediği gibi ertesi gün şehid oldu."

26. O Rabbim bütün gaybı bilir. Gaybın bağıntılı olanını da bilir, mutlak olanını da bilir.

"GAYB, duygu ve ilimde veya varlık âleminde hazır olmayan demektir. Birçok şey hadd-i zatında, varlık âleminde, görünen âlemde hazır olduğu halde, birbirlerine göre gaip olur. Mesela; bir kimsenin kalbindeki kendisine göre hazır olduğu halde, başkasına göre Gayb olur ve o kalp onun, başkasına göre gaybıdır. Nitekim **"Gayba inanırlar."**(*Bakara, 2/3*) bir mânâca **"kalbe inanırlar"** diye tefsir edilmiştir. Fakat onun gaybı, mutlak bir gayb değil, bağıntılı gaybtır. Yani mutlak mânâda gayb değil, başkasına göre gaybtır. Aslında mevcut ve hazır olduğu için doğrudan doğruya veya işaret ve izlerinden bilinmek şanıdır. Allah, henüz varlık âlemine gelmeyen, işaret ve izleri de bulunmayan ve bazılarına göre gayb olan şeyleri bildiği gibi, henüz vücuda gelmemiş olanları da bilir. Ona göre gayb yoktur. Fakat o kendi gaybını, -yani bütün varlıklara göre mutlak gayb olan ve Bâtın (yani gizlilikleri bilen) isminin ortaya çıktığı yer olan kendi ilmini- kimseye açmaz. Açık ve kesin şekilde gösterecek kesin bir keşf ile gaybını kimseye açmaz. Onun için ne insan, ne cin, ne melek ne de bir başka varlık mutlak gaybı yakînen bilmez. Böyle olması izafi gayb (görelî gayb)a dair bazı bilgiler edinilebilmesine aykırı olamayacağı gibi, rüya, ilham, keramet veya gizli bazı sebeplerle mutlak gayba dair bazı şeyler sezilebilmesine de aykırı değildir. Bununla beraber bunların hiçbirisi zan ve kuruntudan arınmış tam bir keşf ve ortaya çıkarma mânâsına kesin bir ilim olamaz. Bundan dolayıdır ki olaylar üzerinde cereyan eden bilimsel araştırma ve buluşların, delile dayanarak mantikî neticeler çıkarmanın bile yarın için hükmü bir kıyastan öte geçemez. Matematiksel bir kesinlik ifade etmez. Dış görünüşe göre düşünüp fikir yürütmek başka; meydanda, açık olmak yine başkadır. Yüce Allah henüz vücuda çıkarmamış olduğu gaybını kimseye açmaz, açığa çıkarmaz."(5)

Yine Vehbe Zuhayli, et-Tefsirü'l-Münir adlı eserinde, Cin suresinin tefsiri sadedinde,

gaybı bilmek hakkında şunları söylüyor;

"Gaybı Yüce Allah'tan başka hiçbir kimse bilemez. Daha sonra vahiy yoluyla gaybın dilediği kadarından haberdar edip, kendilerine mucize kıldığı rasullerden beğenip seçtiklerini istisna etmektedir. Bu aynı zamanda bazı gaybî bilgileri vermek için beğenip seçtiği peygamberlerin peygamberliğinin de doğru bir delilidir. Müneccim ve buna benzer taş atarak fal açan, kitaplara bakan, kuşları uçurtan kimselere gelince, bunlar Allah'ı inkâr ederler, kendi sezgi, tahmin ve yalanlarıyla iftirada bulunan kimselerdir. Fakat müneccim ve benzerlerinin verdikleri haberler gelecekteki bazı olaylara uygun düşebilir. Bu da onların birtakım alamet, karine ve hesaplara dayanarak söyledikleri şeylerdir; ancak bunun genel bir kural yahut kesin bir ilke olarak kabul edilmesine imkân yoktur. Çünkü gayba dair Yüce Allah'a özgü bilgi her zaman kapsamlı ve doğru bilgidir. Nitekim Yüce Allah bazen ihlâs sahibi bazı velilere ilham ile birtakım kerametleri ortaya çıkartır, onlar da gelecekte meydana gelecek bazı olaylara dair haber verebilirler. Bu eski ve yeni birçok örneklerle sabit bir husustur. Modern ilim de bunu desteklemektedir. Fakat bunun bir sanat yahut bir meslek ya da çeşitli hususlarda başvurulacak bir hakem olarak değerlendirilmesi doğru olamaz. Çünkü bütün bu hususlarda Yüce Allah'a müracaat edilir, Onun meşietini ve muradı esastır. Yoksa belli bir bilgiye yahut insanın arzuladığı gibi bir tasarrufa dayanak olamaz."

Numune olarak yukarıda verdiğimiz alimlerin görüşü, gaybı Allah'ın bildirmesi ile peygamberin dışında veli kulların da, muttali olabileceği doğrultusundadır. Ehl-i sünnet çizgisinde olan hiçbir alim, bu hakikate itiraz etmemiştir. Ama Ehl-i Sünnetin dışında, birtakım zahir ve müfrit hocalar, bu hakikate itiraz etmişler ki, bu da alimlerin icmasına zarar vermez.

Tarihte veli kulların bazı gaybi haberlere, Allah'ın ilhamı ile muttali olması tevatürle sabittir. Milyonlarca veli ve asfiyadan rivayet edilen bir meselede şüpheye düşmek, hastalıklı bir bakıştan başka bir şey olamaz. Evliyaların divanları, asfiyaların eserleri bu gibi keramet ve gaybi ihbarlarla doludur. Bu yüzden tevatür derecesine çıkmış bir hakikati inkar, dalaletten başka bir şey değildir. Tıpkı görmediğin; ama görenlerin rivayeti ile sabit olan bir adanın vücudunu inkar etmek gibi.

Allah dostlarının gaybi ihbarlarına dair bazı örnekler verelim. **Mesela;**

İzz b. Abdusselam'ın bildirdiğine göre: Hz. Ali, Şura Suresinin başında yer alan "**Hâ-Mim-Ayin-Sin-Kaf**" şifreli harflerden, Muaviye ile kendisi arasında vuku bulan hadiseleri çıkarmıştır. (*es-Suyutî, el-İtkan, II/14.; el-Âlûsî, I/102.*)

"Andolsun Zikir'den sonra Zebur'da da: yeryüzüne iyi kullarım vâris

olacaktır, diye yazmıştık." mealindeki âyetten İbn Kemal, Sultan Selim'in Mısır'ın Osmanlı ülkesine ilhak tarihini çıkarmıştır. Âyette Tevrat yerinde kullanılan "**ez-Zikr**" kelimesi, ebced hesabı ile konunun düğümünü çözen anahtar kelimedir. Âyette "ez-Zikr'den sonra" tabiri kullanılmıştır. Bu kelimenin ebced değeri (okunmayan lâm hariç) 921'dir. Mısır'ın fetih tarihi ise, hicrî 922'dir. Demek ki âyet işârî mânâsıyla hicrî 921'den sonra fethin gerçekleşeceğini ifade etmiştir.(6)

İbn-i Kuteybe'nin Edeb-ül Kâtib eserinden naklen şöyle kayıtlıdır ki:

Abbasî halifelerinden Me'mun hilâfet veliahtlığını, sâdât-ı Ehl-i Beyt'in oniki İmamından biri olan Ali bin Musa Er-Rıza'ya bıraktığı vakit, o da halifeye yazmıştır ki: "Bu iş, son bulmayacaktır. Çünkü Cifir ilmi bunu öyle gösteriyor." Nitekim zamanla İmam-ı Musa'nın dediği aynen çıkmıştır.(7)

Münafıkûn Sûresi'ndeki **وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا** ayetinin kat'iy-ül metin mânâsından fehm ile bu Sûrenin Kur'an Sûreleri tertibine göre 63. Sûre olması hesabıyla, ömr-ü Nebevî'nin 63 sene olacağını fehm ettikleri gibi; bu Sûrenin hemen arkasında gelen ve ismi "**Tegabün**" manasıyla; yani, "fukdan ve ayrılık" mânâsını ifade ettiği için, Resulullah'ın maddî hayatının fukdanını, yani ayrılığını îma ettiğini anlamışlardır.(8)

Nur-ul Ebsar kitabı kenarında tab' edilmiş Is'af-ur Ragibîn eseri sh: 154'de İmam-ı Şa'ranî'den naklen Mehdî'nin Hicrî 1255'de doğacağını yazmıştır., ki bu tarih, Hicrî Şemsî hesabının karşılığında Hicrî Kamerîce olsa 1294 eder.

Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.)'ın **كهيص** kelimesinden Sıffîn Harbi'nin çıkış tarihini çıkarmıştır.(9)

Buna benzer binlerce örnekten çok azını verdiğimiz gaybi ihbara dair örnekler, meseleyi çok açık olarak izah ve ispat ediyor.

Risale-i Nur ve Gayb

Gaybi ihbarlar genelde iki türlü olur.

Birincisi: Kur'an ve Hadislerin içinde dürülü ve kapalı olan haberlerdir. Bu dürülü ve kapalı haberler, icaz kıvrımlarının içinde saklı olmasından, ehli olmayanlar onları göremiyor, böylece onlara gaybi hükmüne geçiyor. Tıpkı doktor ile sıradan adamın göz hakkındaki malumatları gibi. Sıradan bir adam için gözde çok gaybi ve bilinmeyen şeyler vardır; ama doktor ilmi ile o sıradan adamın göremediği şeyleri görüyor. Birine gaybi olan, diğerine malum oluyor.

İşte ilim ve manevi kemal vasıtası ile bazı nurani ve mübarek zatlar, kuvve-i İlmiyye ve kalbiye ile Kur'an ve hadisin o icaz kıvrımlarının içinde dürülü ve saklı olan ince manaları, keşf ile ilan ediyorlar. Hem Kur'an ve Hadisin harikalarına işaret, hem de muhtaç olan sinelere imdat ve şevk veriyorlar. Tarihte böyle nurani zatlar olagelmıştır ve hep de olacaktır.

Risale-i Nur'un gaybi ihbarları, ekseri hep bu çeşit gaybi ihbarlardır. Bu yüzden böyle gaybi ihbarların izhar ve ilanında, şeref ve fazilet Kur'an ve hadise aittir ve ona gider, izhar ve ilan eden vasıtaya değil. O zaman bu gibi gaybi ihbarların izhar ve ilanında; kibir, gurur, hodfuruşluk aranmamalı, tam tersi Kur'an ve sünnetin i'caz'ının ilanı ve izharı nazarı ile bakılmalıdır. Bediüzzaman hazretleri eserlerinde, Kur'an'ın gizli kalmış çok mucizevi yönlerini izhar ve ilan etmiştir. Birçok tebşirat ve tehditleri beyan ile dosta teşvik, düşmana korku salmıştır.

İkincisi: Allah'ın ikinci çeşit gaybi bildirme şekli ise; kalbe doğrudan vasıtasız olarak, ilham ile bildirmesi şeklindedir. Bu genelde keramet şeklinde tecelli eder. Bu şekil gaybi ihbarlar, tevatür ile sabittir. Geçmişte bir çok ehl-i kalbin keşif ve kerametleri, bu meseleyi ispat ve izah eder. Bazı örneklerini yukarıda vermiştik.

Risale-i Nur'da kitaba geçmiş bu nev gaybi ihbarlar, yok denecek kadar azdır. Zira burada benlik ve şahsiyetin devreye girme riski var, ya da Kur'an ve Hadis'in mucizeliğine hizmeti zahiren görünmüyor. Bu yüzden Üstad, bu gibi harika hallerini hep gizlemiştir. Ama yakınında bulunan talebe ve komşuları, o gibi harika hallerine vakıf ve şahittirler.

Üstad neden gaybi haberlerle Risale-i Nur'u teyit etme ihtiyacı duydu?

Bu soruya cevap bulabilmek için üstadın yaşadığı döneme bir bakmak gerekir.

Risale-i Nur'un yazıldığı dönemde, materyalist inkarcı felsefe, insanlığın benliğini sarmalamış ve dinsizlik revaç bulmuş bir meta idi. Her şey ilim ve ispata dayanıyordu. Böyle bir ortamda, Said Nursi hazretleri Risale-i Nur'larla, Kur'an ve hadisleri bu asrın ilcaatına göre yorumlama ihtiyacı hissetti ve ona göre de yazdı. Bir nevi Risale-i Nur, muktezayı hale mutabık bir tefsirdir, bir tecdid hareketidir. Risale-i Nur'da bilhassa imana taalluk eden konularda, ispat ve akliyat ziyadesi ile tecelli etmiştir. Maddeciliğin hükmettiği bir dönemde, manevi ilimlerin bütün aksamaları ile izhar ve ilanı zaruri bir ihtiyaçtır. İşte Risale-i Nur, manevi alemlere ve ilimlere kapı açmıştır.

Böyle bir tefsirin çok az bir yerinde, yine bir ihtiyaca binaen, birtakım işari ve remzi yorumlar ile muhtaç olanlara tebşirat yapılması, gayet makul ve gerçekçidir. Zira insan, sadece akıl ve beyinden ibaret bir varlık değildir. İnsanın kalp, ruh, vicdan, latifeler gibi çok hissiyatları var, bunlar da teşvik ve hisse isterler.

Böyle karanlık ve inkarcılığın kol gezdiği bir ortamda, talebelerini teşvik ve maneviyatlarını takviye için, yine ehl-i sünnete uygun bir tarzda, birtakım işari ve

remzi müjdeleri talebelerine bildirmesinde ne mahzur olabilir. Bu metot mücadelede gerekli bir metottur, her kumandan askerlerinin moralini yüksek tutmak için birtakım tedbirler alır, bu peygamberimizin hayatında da olan bir metottur.

Osmanlı yıkılmış, hilafet kaldırılmış, İslami kurumlar yasaklanmış, dünyada komünist rejim hızla yayılıyor, dini semboller bir bir silinmeye çalışılıyor, baskıcı bir idarenin altında İslam alimleri ve aydınları tek tek ya idam ya sürgün ya da hapis ile sindirilmeye çalışılıyor. Müslüman toplumuna batı medeniyeti zorla dikte ediliyor, kılık kıyafetine kadar düzenlemeler yapılıyor, şapka giymeyen veya karşı olanlar idam ediliyor. Müslümanlar planlı olarak dinden uzaklaştırılmaya çalışıyor. İnsanlar böyle ümitsiz bir tablo içinde ümide muhtaç iken, bazı ümitleri Kur'an'dan alarak onlara vermek, onları dine ve imana teşvik etmek nasıl gerçek dışı olabilir.

İşte bu baskıcı şartlar altında, bir alim davası için mücadele ediyor, imana ve Kur'an hakikatlerine susamış gençlik, onun etrafında halkalanıyor, sıkıntı baskı ve zulüm had safhada. Böyle bir ortamda o imanlı gençliği teskin ve teşvik için meşru bir yolla, yani ebced ve cifir ilmini kullanarak, Kur'an'dan birtakım işaretler ve müjdelere tahric etmesi, neden yanlış ve gayri makul olsun el insaf.

Üstad, burada benliğini okşamak için değil, zor şartlar altında hizmet eden talebelerinin şevkini artırmak için, bu yola tevessül etmiştir. Kur'an gibi ezeli ve ebedi isimlerden süzülüp gelen ilahi bir kitap, sadece asr-ı saadete bakmıyor, bütün zamanları ve mekanları kuşatıp her döneme, hem umumi hem de özel hitap ediyor. İnsanlık tarihinin en dehşetli bir dönemi olan yirminci yüzyıl, elbette Kur'an'ın o eşsiz nazarından hariç kalamaz. Kur'an'ın hem kendine muarız olanlara tehdit ve ikaz yapması, hem de iman ile kendine bağlananlara tebşir ile takdir yapması, hikmet ve şefkatinin bir gereğidir. İşte Said Nursi'nin ebced ve cifir ilmi vasıtası ile yaptığı gaybi tebşirat ve müjdelere, Kur'an'da var olan bu tehdit ve tebşirleri ilmi ile izhar etmekten ibarettir. Risale-i Nur'daki ebced ile verilen gaybi haberlerin veya müjdelere aynı ile doğru çıkması da, ayrıca işari bir delildir. Bunu görmezlikten gelmek ilim ve insafla bağdaşmaz.

Risale-i Nurda Gaybe Dair Bazı İzahatlar

(Lüzumlu dört-beş nokta beyan edilecek.)

"Birinci nokta: Hadiste vârit olduğu gibi, "Her bir âyetin mânâ mertebelerinde bir zâhiri, bir bâtını, bir haddi, bir muttalaı vardır. Bu dört tabakadan herbirisinin [hadisçe şücün, gusün tâbir edilen fûrûatı, işârâtı, dal ve budakları vardır" meâlindeki hadisün hükmüyle, Kur'ân hakkında nazil olan bu âyet-i kudsiye fer'î bir tabakadan ve bir mânâ-yı işârîsiyle de Kur'ân ile münasebeti çok kuvvetli bir tefsirine bakmak, şe'nine bir nakîse değil, belki o lisanü'l-gaybdaki i'câz-ı mânevîsinin muktezasıdır."

"İkinci nokta: Bir tabakanın mânâ-yı işârîsinin külliyetindeki efradının bu asırda tezahür eden ve münasebeti pek kuvvetli bir ferdi Risaletü'n-Nur

olduğunu, onu okuyan herkes tasdik eder. Evet, ben Risaletü'n-Nur'un has şakirtlerini işhad ederek derim:"

"Risaletü'n-Nur sair telifat gibi ulûm ve fûnundan ve başka kitaplardan alınmamış. Kur'ân'dan başka me'hazı yok, Kur'ân'dan başka üstadı yok, Kur'ân'dan başka mercii yoktur. Telif olduğu vakit hiçbir kitap müellifinin yanında bulunmuyordu. Doğrudan doğruya Kur'ân'ın feyzinden mülhemdir ve semâ-i Kur'âniden ve âyâtının nücûmundan, yıldızlarından iniyor, nüzul ediyor."

"Üçüncü nokta: Resâili'n-Nur baştan başa ism-i Hakîm ve Rahîmin mazharı olduğundan, bu üç âyetin âhirleri ism-i Hakîm ile ve gelecek yirmi beşinci dahi Rahmân ve Rahîm ile bağlamaları münasebet-i mâneviyeyi cidden kuvvetlendiriyor. İşte bu kuvvetli münasebet-i mâneviyeye binaen deriz ki: **"Tenzilül Kitap"** cümlesinin sarîh bir mânâsı; Asr-ı Saadette vahiy suretiyle Kitab-ı Mübînin nüzulü olduğu gibi, mânâ-yı işârîsiyle de, her asırda o Kitab-ı Mübînin mertebe-i arşiyesinden ve mucize-i mâneviyesinden feyiz ve ilham tarîkiyle onun gizli hakikatleri ve hakikatlerinin burhanları iniyor, nüzul ediyor diyerek, şu asırda bir şakirdini ve bir lem'asını cenah-ı himayetine ve daire-i harîmine bir hususî iltifat ile alıyor."

"Dördüncü nokta: İşte bu risalede mezkûr otuz üç âyet-i meşhurenin bil'ittifak, tekellüfsüz, mânâca ve cifirce Resâili'n-Nur'un başına parmak basmaları ve başta Âyetü'n-Nur on parmakla ona işaret etmesi, eskiden beri ulema ortasında ve edipler mâbeyninde meşhur bir düstur ve hakikatli bir medâr-ı istihracat ve hattâ hususî tarihlerde ve mezar taşlarında ediplerin istimal ettikleri mâruf bir kanun-u ilmî iledir. Eğer o kanuna tasannu karışmazsa, işaret-i gaybiye olabilir. Eğer sun'î ve kastî yapılsa, yalnız bir letafet, bir zarâfet, bir cezâlet olur."

"Evet, edipler hususî ve şahsî tarihlerde onun taklidini yapmakla kelâmalarını güzelleştirdikleri, hem cifir ilminin en esaslı bir kaidesi ve mühim bir anahtarı olan makam-ı ebcedî ile işaret ise, her cihetle ayn-ı şuur ve nefis-i ilim ve mahz-ı irade ve tesadüfî halleri olmayan ve lüzumsuz maddeleri bulunmayan Kur'ân'ın bu kadar âyât-ı meşhuresi icmâ ile ve ittifakla Risalei'n-Nur'a işaret ve tevafukları, sarahat derecesinde onun makbuliyetine bir şehadettir. Ve hak olduğuna bir imzadır ve şakirtlerine bir beşarettir."

"Beşinci nokta: Bu hesab-ı ebcedî, makbul ve umumî bir düstur-u ilmî ve bir kanun-u edebî olduğuna deliller pek çoktur. Burada yalnız dört-beş tanesini numune için beyan edeceğiz."

"Birincisi: Bir zaman Benî İsrail âlimlerinden bir kısmı, huzur-u Peygamberîde, sûrelerin başlarındaki كَاهِنٌ صِدْقٌ - كَاهِنٌ صِدْقٌ gibi mukattaat-ı hurufiyeyi işittikleri vakit, hesab-ı cifrî ile dediler: "Ya Muhammed, senin ümmetinin müddeti azdır."

"Onlara mukabil dedi: "Az değil." Sâir sûrelerin başlarındaki mukattaatı okudu ve ferman etti: "Daha var." Onlar sustular... "

"İkincisi: Hazret-i Ali Radıyallahu Anhın en meşhur Kaside-i Celcelûtiyesi, baştan nihayete kadar bir nevi hesab-ı ebcedî ve cifir ile telif edilmiş ve öyle de matbaalarda basılmış."

"Üçüncüsü: Câfer-i Sâdık Radıyallahu Anh ve Muhyiddin-i Arabî (r.a.) gibi esrar-ı gaybiye ile uğraşan zatlar ve esrar-ı huruf ilmine çalışanlar, bu hesab-ı ebcedîyi gaybî bir düstur ve bir anahtar kabul etmişler."

"Dördüncüsü: Yüksek edipler, bu hesabı, edebî bir kanun-u letafet kabul edip eski zamandan beri onu istimal etmişler. Hattâ letafetin hatırı için iradî ve sun'î ve taklidî olmamak lâzım gelirken, sun'î ve kastî bir surette o gaybî anahtarların taklidini yapıyorlar."

"Beşincisi: Ulûm-u riyaziye ulemasının münasebet-i adediye içinde en lâtif düsturları ve avamca harika görünen kanunları, bu hesab-ı tevafukînin cinsindendirler. Hattâ fitrat-ı eşyada Fâtır-ı Hakîm bu tevafuk-u hesabîyi bir düstur-u nizam ve bir kanun-u vahdet ve insicam ve bir medâr-ı tenasüp ve ittifak ve bir namus-u hüsün ve ittisak yapmış. Meselâ, nasıl ki iki elin ve iki ayağın parmakları, âsablari, kemikleri, hattâ hücreleri, mesâmatları hesapça birbirine tevafuk ederler. Öyle de, bu ağaç, bu baharda ve geçen bahardaki çiçek yaprak, meyvece tevafuk ettiği gibi, bu baharda dahi az bir farkla geçen bahara tevafuk ve istikbal baharları dahi mâzi baharlarına, ihtiyar ve irade-i İlâhiyeyi gösteren sırlı ve az farkla muvafakatleri, Sâni-i Hakîm-i Zülcemâlin vahdetini gösteren kuvvetli bir şahid-i vahdâniyettir."

"İşte madem bu tevafuk-u cifrî ve ebcedî, bir kanun-u ilmî ve bir düstur-u riyazî ve bir namus-u fitrî ve bir usul-ü edebî ve bir anahtar-ı gaybî oluyor. Elbette, menba-ı ulûm ve maden-i esrar ve fitratın tercüman-ı âyât-ı tekviniyesi ve edebiyatın mucize-i kübrâsı ve lisanü'l-gayb olan Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan, o kanun-u tevafukîyi, işârâtında istihdam, istimal etmesi i'câzının muktezasıdır."(10)

Risale-i Nurda Gaybe Dair Bazı Örnekler

ÜÇÜNCÜ ÂYET-İ MEŞHURE

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا âyeti, kuvvetli münasebet-i mâneviyesiyle beraber, cifirce bin üç yüz kırk dört (1344) eder ki, o tarihte Risale-i Nur'un şakirtleri gibi bu âyetin mânâsına daha ziyade mazhar olanlar zâhiren görülmüyor. Demek bu âyet, mânâsının müteaddit tabakalarından işârî bir

tabakadan ve remzî bir perdeden Kur'ân'ın parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'a bakıyor ve en evvel nâzil olan Sûre-i Alâk'ta **إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ** gibi mânâsıyla ve makam-ı cifrî ile ifade ediyor ki, 1344'te, nev-i insan içinde firavunâne emsalsiz bir tuğyan, bir inkâr çıkacak. **وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا** âyeti ise, o tuğyana karşı mücahede edenleri senâ ediyor. Evet, Harb-i Umumî neticelerinden hem âlem-i insaniyet, hem âlem-i İslâmiyet çok zarar gördüler. Nev-i insanın, hususan Avrupa'nın mağrur ve cebbarları, bilhassa birisi, kuvvet ve gınâya ve paraya istinad ederek firavunâne bir tuğyana girdiklerinden, o hususî insanlar nev-i beşeri mes'ul ediyor, diye "insan" ismi umumîsiyle tabir edilmiş."

"Eğer **لِنَهْدِيَهُمْ** deki şeddeli ن , bir ن sayılsa bin iki yüz doksan dört (1294) eder ki, Risaletü'n-Nur Müellifinin besmele-i hayatıdır ve tarih-i velâdetinin birinci senesidir. Eğer şeddeli , ن iki ن ve bir sayılsa, o vakit bin üç yüz yirmi dört (1324)'te Hürriyetin ilânı hengâmında mücahede-i mâneviye ile tezahür eden Risalei'n-Nur Müellifinin görünmesi tarihidir."

Sonuç olarak bizim gaybe dair bu meseleyi tahkik ve tetkik ediş sebebimiz; birtakım kendi mesleğinde tutucu ve bağınaz olan zahir ve müfrit hocaların haksız eleştirilerine ve saldırılarına karşı bir cevap teşkil etmesi içindir. Başka meslek ve meşreplere saldırmak değil, kendi mesleğimizi müdafaa mahiyetindedir.

Risale-i Nur; noktası noktasına Kur'an ve sünnet çizgisini takip eden ve Ehl-i Sünnet geleneğine tabi bir tefsirdir. Risale-i Nur'ları insaf ile tahkik eden birisi, Nur'ların, Kur'an ve Sünnetin esasatını ve İslam'ın temeli olan iman hakikatlerini kati ve mukni delillerle dinsiz ve inkarcı felsefeye karşı müdafaa ettiğini görür. Risale-i Nur'un asıl hedefi; bu zamana hükmeden inkarcı maddi felsefenin, Müslümanlar üzerindeki tahrifatını tamir edip, imansız kabre gitme tehlikesinin önünde set olmaktır. Asıl hedefi bu olan böyle bir tefsiri, halkın nazarından iskat etmeye çalışmak, bir nevi karşı cepheye yardım ve taraf olmak demektir. Onun için bir iki cüzi meseleyi bahane edip, çok külli bir hizmet veren, bu eserlere hücum etmek ilmi adap ve insaf ile bağdaşmaz.

Dipnotlar:

- (1) bk. Müslim, *Selam*, s. 1750-1; Tirmizi, (3224).
- (2) bk. İbni Hibban, *Sahih* 1:146; el-Münavî *Feyzü'l-Kadîr*, 3:54.
- (3) bk. el-Mizan, c.11, s.387.
- (4) bk. *Nehcü'l-Belâğa*, 128. Hutbe.
- (5) bk. *Elmalı Hamdi Yazır Tefsiri*.
- (6) bk. Âlusî, I/8; Badıllı, *Abdulkadir, Risale-i Nur'un Kudsi Kaynakları*, 956.

-
- (7) bk. *Keşf-üz Zünûn* 1/591.
(8) bk. *El-Havî Lil-Fetavî Suyutî* 2/345.
(9) bk. *Tefsir-i Ruh-ul Maani, El-Elusî* 1/102.
(10) bk. [Şualar, Birinci Şua.](#)
(11) bk. [age.](#)